

ZALECENIA DLA ODDZIAŁU MEDYCZYNY PALIATYWNEJ I HOSPICJUM STACJONARNEGO W OKRESIE EPIDEMII COVID-19

Warszawa, dnia 14 września 2021 r.

Rekomendacje:

Konsultanta Krajowego w dziedzinie medycyny paliatywnej
Konsultanta Krajowego w dziedzinie pielęgniarstwa opieki paliatywnej
Pełnomocnika Ministra Zdrowia ds. opieki paliatywnej
Polskiego Towarzystwa Pielęgniarstwa Opieki Paliatywnej
Polskiego Towarzystwa Medycyny Paliatywnej
Forum Hospicjów Polskich
Polskiego Towarzystwa Opieki Paliatywnej im. Profesora Jacka Łuczaka

Opracowanie: prof. dr hab. n. med. Wojciech Leppert¹, dr n. o zdr. Izabela Kaptacz², mgr Anna Białoń-Janusz³

Konsultacja: dr hab. n. med. Aleksandra Ciałkowska-Rysz, prof. UM⁴, dr hab. n. med. Maciej Niedźwiecki⁵,
dr Jolanta Stokłosa⁶

¹ Konsultant Krajowy w dziedzinie medycyny paliatywnej, Prezes Polskiego Towarzystwa Opieki Paliatywnej im. Profesora Jacka Łuczaka, Pracownia Badania Jakości Życia, Katedra i Klinika Medycyny Paliatywnej Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Katedra Medycyny Paliatywnej, Collegium Medicum, Uniwersytet Zielonogórski

² Konsultant Krajowy w dziedzinie pielęgniarstwa opieki paliatywnej, Zakład Medycyny i Opieki Paliatywnej, Wydział Nauk o Zdrowiu w Katowicach, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

³ Konsultant Wojewódzki w dziedzinie pielęgniarstwa opieki paliatywnej, w Województwie Małopolskim, Polskie Towarzystwo Pielęgniarstwa Opieki Paliatywnej, Towarzystwo Przyjaciół Chorych „Hospicjum im. św. Łazarza” w Krakowie

⁴ Prezes Polskiego Towarzystwa Medycyny Paliatywnej, Prezes Stowarzyszenia Hospicjum Łódzkie, Zakład Medycyny Paliatywnej, Katedra Onkologii, Uniwersytet Medyczny w Łodzi

⁵ Pełnomocnik Ministra Zdrowia ds. opieki paliatywnej, Katedra i Klinika Pediatrii, Hematologii i Onkologii, Gdański Uniwersytet Medyczny

⁶ Prezes Forum Hospicjów Polskich, Prezes Towarzystwa Przyjaciół Chorych „Hospicjum im. św. Łazarza” w Krakowie

Na oddziale medycyny paliatywnej (OMP) i w hospicjum stacjonarnym (HS) należy wdrożyć zasady postępowania minimalizujące ryzyko transmisji wirusa SARS-CoV-2 wywołującego chorobę COVID-19 wśród pacjentów i personelu OMP/HS oraz opracować zasady postępowania w przypadku wystąpienia potwierdzenia lub podejrzenia zakażenia wirusem SARS-CoV-2 wśród pacjentów lub personelu OMP/HS.

I. ORGANIZACJA STACJONARNEJ OPIEKI PALIATYWNEJ W OKRESIE EPIDEMII

1. Organizacja opieki w OMP i HS

W celu ograniczenia rozprzestrzeniania wirusa SARS-CoV-2 w OMP/HS należy:

- 1.1. Prowadzić nadzór i koordynować działania związane z zapobieganiem rozprzestrzenianiu się epidemii COVID-19 wśród pacjentów i pracowników OPM/HS. Zadanie to należy do kierownika podmiotu leczniczego lub wyznaczonej przez niego osoby.
- 1.2. Przy wejściu do OMP/HS umieścić stanowisko do dezynfekcji rąk, oznaczyć je w widoczny sposób i nadzorować przestrzeganie obowiązku dezynfekcji rąk przez osoby wchodzące. Stanowisko do dezynfekcji rąk powinno zawierać dozownik ze środkiem do dezynfekcji rąk z dołączoną instrukcją skutecznej dezynfekcji rąk¹.
- 1.3. Zwiększyć liczbę stanowisk mycia i dezynfekcji rąk w pomieszczeniach i w ciągach komunikacyjnych.
- 1.4. Stosować środki ochrony indywidualnej zgodnie z **Wytycznymi dotyczącymi minimalnych środków ochrony osobistej dla personelu OMP i HS** (patrz p. II).
- 1.5. Egzekwować przestrzeganie obowiązku noszenia masek przez personel OMP/HS oraz wszystkie inne osoby wchodzące do OMP/HS.
- 1.6. Zmniejszyć, o ile to możliwe, liczbę pacjentów przebywających w jednym pomieszczeniu.
- 1.7. Wyznaczyć pomieszczenia z osobnym węzłem sanitarnym przeznaczone do kwarantanny lub izolacji pacjentów z kontaktu, pacjentów zakażonych wirusem SARS-CoV-2 oraz pacjentów przyjmowanych do OMP/HS bez uprzednio wykonanego testu na obecność wirusa SARS-CoV-2.
- 1.8. Nadzorować noszenie masek przez pacjentów podczas opuszczenia sali chorych (nie dotyczy pacjentów, u których występują przeciwwskazania do noszenia maski).
- 1.9. Zajęcia grupowe pacjentów zastąpić, kiedy jest to możliwe, zajęciami indywidualnymi.
- 1.10. Ograniczyć liczbę i czas odwiedzin oraz liczbę osób odwiedzających, a odwiedziny organizować w reżimie sanitarnym, zgodnie z aktualnymi **Rekomendacjami Ministerstwa Zdrowia i Głównego Inspektoratu Sanitarnego dotyczącymi organizacji odwiedzin pacjentów przebywających w hospicjach stacjonarnych/oddziałach medycyny paliatywnej w czasie epidemii COVID-19, w związku z postępowaniem realizacji Narodowego Programu Szczepień**.
- 1.11. Umożliwić zdalny kontakt pacjentów z ich rodzinami.
- 1.12. Ograniczyć liczbę pracowników przebywających w pomieszczeniach socjalnych, zachowując reżim sanitarny (mycie rąk, maska, dystans). Posiłki powinny być w takich pomieszczeniach spożywane pojedynczo.
- 1.13. Opracować i wdrożyć procedury postępowania:
  - a. ograniczającego rozprzestrzenianie się wirusa SARS-CoV-2 z uwzględnieniem specyfiki podmiotu leczniczego,
  - b. odnoszące się do przypadku kontaktu pacjenta z osobą zakażoną (np. podczas konsultacji w innym podmiocie leczniczym),
  - c. odnoszące się do przypadku wystąpienia zakażenia u pacjenta objętego opieką,
  - d. odnoszące się do przypadku zgonu pacjenta zakażonego.
- 1.14. U pacjentów, u których dotychczas nie stwierdzono zaburzeń poznawczych, zwrócić uwagę na wystąpienie objawów zaburzeń świadomości, takich jak: zmiany w zachowaniu, pogorszenie kontaktu słownego i logicznego, niespójne myślenie, brak koncentracji uwagi, niemożność udzielenia odpowiedzi na zadawane pytania, splątanie, nadmierna senność, osłabienie lub nieobserwowane dotychczas pobudzenie - i obserwować chorych w kierunku rozwoju objawów COVID-19.
- 1.15. Prowadzić na bieżąco szkolenia personelu, wolontariuszy i osób wspierających personel podstawowy z zakresu obowiązujących procedur postępowania w zakresie zapobiegania epidemii COVID-19.

¹ Instrukcja GIS Jak skutecznie dezynfekować ręce: <https://www.gov.pl/web/gis/jak-skutecznie-dezynfekowac-rece>

2. Testowanie pacjentów przed przyjęciem do OMP i HS

W celu minimalizacji ryzyka transmisji koronawirusa w populacji pacjentów przebywających w OMP/HS, należy stosować się do wymogów zawartych w [rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii](#).

3. Organizacja odwiedzin pacjentów w OMP i HS

Organizacja odwiedzin pacjentów przebywających w OMP/HS powinna uwzględniać aktualną sytuację epidemiczną i postęp realizacji Narodowego Programu Szczepień przeciw COVID-19, w tym poziom wyszczenia pacjentów i personelu OMP/HS, i odbywać się zgodnie z [Rekomendacjami Ministerstwa Zdrowia i Głównego Inspektoratu Sanitarnego dotyczącymi organizacji odwiedzin pacjentów przebywających w hospicjach stacjonarnych/oddziałach medycyny paliatywnej w czasie epidemii COVID-19, w związku z postępowaniem realizacji Narodowego Programu Szczepień](#).

W przypadku potrzeby wprowadzenia dodatkowych ograniczeń dotyczących organizacji odwiedzin pacjentów przebywających w OMP/HS, m.in. ze względu na pogorszenie sytuacji epidemicznej w podmiocie leczniczym lub na danym obszarze, decyzję w tym zakresie podejmuje kierownik HS/OMP przy uwzględnieniu m.in.:

- bieżącej sytuacji epidemiologicznej w podmiocie leczniczym i na danym obszarze;
- ewentualnych przepisów lub poleceń oraz wytycznych związanych z epidemią COVID-19 obowiązujących na danym obszarze;
- konsultacji z lokalnymi służbami sanitarnymi i ewentualnie organem założycielskim podmiotu leczniczego;
- postępu realizacji procesu szczepień przeciw COVID-19 w podmiocie leczniczym i na danym obszarze;
- możliwości organizacyjnych podmiotu leczniczego;
- dostępności środków dezynfekcyjnych i środków ochrony osobistej.

Wszystkie aktualne informacje na temat obowiązujących zasad organizacji odwiedzin pacjentów w danym podmiocie leczniczym powinny być publikowane na stronie internetowej podmiotu i umieszczone w widocznym miejscu, dostępnym dla wszystkich osób odwiedzających pacjentów.

II. WYTYCZNE DOTYCZĄCE DOBORU MINIMALNYCH ŚRODKÓW OCHRONY OSOBISTEJ DLA PERSONELU OMP i HS ^{2,3}

- Dobór środków ochrony osobistej dla personelu medycznego udzielającego świadczeń w okresie epidemii COVID-19 dokonywany jest w oparciu o informacje uzyskane z przeprowadzonego wywiadu klinicznego i epidemicznego, zgodnie z aktualną definicją przypadku COVID-19 na potrzeby nadzoru epidemicznego nad zakażeniami wirusem SARS-CoV-2⁴ i w oparciu o planowane do wykonania procedury medyczne i pielęgnacyjne.

2 Rekomendowane rodzaje środków ochrony osobistej dla personelu medycznego przy kontakcie z pacjentem z podejrzeniem lub rozpoznaniem zakażenia wirusem SARS-CoV-2, oprac. dr med. Jacek Kowalski we współpracy z dr med. Beatą Podlasin i dr med. Grażyną Cholewińską: <https://www.gov.pl/web/zdrowie/zalecenia-podstawowe-informacje>

3 Wytyczne zespołu konsultantów w dziedzinie pielęgniarstwa epidemiologicznego w zakresie działań mających na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu się zakażeń wirusem SARS-CoV-2 w środowisku szpitalnym. Aktualizacja 26.11.2020 r.: <https://www.gov.pl/web/zdrowie/wytyczne-dla-poszczegolnych-zakresow-i-rodzajow-swiadczen>

4 Definicja przypadku COVID-19 na potrzeby nadzoru epidemiologicznego nad zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 (z dnia 31.10.2020 r.): <https://www.gov.pl/web/gis/definicja-przypadku-covid19-na-potrzeby-nadzoru-epidemiologicznego-nad-zakazeniami-wirusem-sars-cov-2-definicja-z-dnia-31102020->

2. Rekomendowany minimalny zestaw środków ochrony osobistej:

- 2.1. **Pacjent bez objawów infekcji dróg oddechowych** - należy stosować zawsze co najmniej:
  - a. maskę chirurgiczną,
  - b. odzież roboczą (minimum bluzę/fartuch wielorazowy) lub fartuch flizelinowy,
  - c. rękawice jednorazowe - jeżeli wymaga tego procedura.
- 2.2. **Pacjent z objawami infekcji dróg oddechowych bez ryzyka powstania aerozolu** oraz **przypadek możliwy** (każda osoba spełniająca kryteria kliniczne) - należy stosować zawsze co najmniej:
  - d. maskę chirurgiczną lub typu FFP2 i przyłbicę,
  - e. fartuch flizelinowy,
  - f. rękawice jednorazowe.
- 2.3. **Przypadek prawdopodobny** (każda osoba spełniająca kryterium kliniczne oraz kryterium epidemiologiczne LUB każda osoba spełniająca kryterium kliniczne w postaci utraty węchu o nagłym początku i/lub utraty lub zaburzenia smaku o nagłym początku LUB każda osoba spełniająca kryterium diagnostyki obrazowej)^{3A} oraz **Przypadek potwierdzony** (każda osoba spełniająca kryterium laboratoryjne przypadku potwierdzonego)^{3C} - należy stosować zawsze co najmniej:
  - a. maskę typu FFP2,
  - b. okulary lub gogle i przyłbicę,
  - c. fartuch flizelinowy z długim rękawem wiązany z tyłu,
  - d. dodatkowo na przód fartuch foliowy lub fartuch barierowy z nieprzemakalnego materiału,
  - e. rękawice jednorazowe (2 pary).
- 2.4. **Pacjent z objawami infekcji dróg oddechowych z ryzykiem powstania aerozolu** (inhalacje, nebulizacje, pacjent z wymiotami, nasilonym kaszlem z odkrztuszaniem) - należy stosować zawsze co najmniej:
  - a. maskę typu FFP3,
  - b. okulary lub gogle i przyłbicę,
  - c. fartuch flizelinowy z długim rękawem wiązany z tyłu,
  - d. dodatkowo na przód fartuch foliowy lub fartuch barierowy z nieprzemakalnego materiału,
  - e. rękawice jednorazowe (2 pary).

Klasyfikacja przypadku:

A. Przypadek możliwy:

- Każda osoba spełniająca kryteria kliniczne - jako przypadek możliwy powinien zostać zaklasyfikowany każdy objawowy przypadek podejrzenia COVID-19 zgłoszony przez lekarza, w którym nie zlecono wykonania badań laboratoryjnych.

B. Przypadek prawdopodobny:

- Każda osoba spełniająca kryterium kliniczne oraz kryterium epidemiologiczne LUB
- Każda osoba spełniająca kryterium kliniczne w postaci utraty węchu o nagłym początku i/lub utraty lub zaburzenia smaku o nagłym początku LUB
- Każda osoba spełniająca kryterium diagnostyki obrazowej.

C. Przypadek potwierdzony:

Każda osoba spełniająca kryterium laboratoryjne przypadku potwierdzonego.

III. POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA PODEJRZENIA LUB ZAKAŻENIA WIRUSEM SARS-CoV-2 U PACJENTA LECZONEGO W OMP I HS

W sytuacji wystąpienia przypadku zakażenia wirusem SARS-CoV-2 u pacjenta OMP/HS, w zakresie takich kwestii jak:

- warunki izolacji takiego pacjenta,
- zasady utrzymania czystości podczas izolacji,
- postępowanie z bielizną pacjenta,
- postępowanie z odpadami medycznymi,
- postępowanie po wypisie chorego,
- postępowanie ze zwłokami osób zmarłych,
- zasady żywienia,
- zasady edukacji pacjenta

– należy postępować zgodnie z aktualnymi **Wytycznymi zespołu konsultantów w dziedzinie pielęgniarstwa epidemiologicznego w zakresie działań mających na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu się zakażeń wirusem SARS-CoV-2 w środowisku szpitalnym** oraz zgodnie z poleceniami przełożonych i wytycznymi służb sanitarnych.

INNE ZALECANE WYTYCZNE:

- Szczegółowe wytyczne Agencji Technologii Medycznych i Taryfikacji z dnia 25.04.2020 r.: www.aotm.gov.pl/www/zalecenia-covid-19-2/
- Wytyczne zespołu konsultantów w dziedzinie pielęgniarstwa epidemiologicznego w zakresie działań mających na celu zapobieganie rozprzestrzeniania się zakażeń wirusem SARS-CoV-2 w środowisku szpitalnym: <https://www.gov.pl/web/zdrowie/wytyczne-w-zakresie-dzialan-majacych-na-celu-zaobieganie-rozprzestrzeniania-sie-zakazen-sars-cov-2-w-srodowisku-szpitalnym>
- Wspólne wytyczne dla pacjentów z grupy 1B i personelu medycznego w zakresie szczepienia przeciwko COVID-19 z dnia 05.03.2021 r.: <https://www.gov.pl/web/zdrowie/wspolne-wytyczne-dla-pacjentow-z-grupy-1b-i-personelu-medycznego-w-zakresie-szczepienia-przeciwko-covid-19>
- Materiały informacyjne dla szpitali i pacjentów dotyczące szczepień przeciwko COVID-19: <https://www.gov.pl/web/szczepimysie/materialy-informacyjne-dla-szpitali-i-pacjentow-dotyczace-szczepien-przeciw-covid-19>

UWAGA:

W związku ze zmienną sytuacją epidemiologiczną wywołaną wirusem SARS-CoV-2 należy sprawdzać komunikaty GIS i MZ na stronach internetowych: www.gov.pl/, w szczególności:

- <https://www.gov.pl/web/zdrowie/covid>
- www.gov.pl/web/zdrowie/zalecenia-podstawowe-informacje
- www.gov.pl/web/zdrowie/wytyczne-dla-poszczegolnych-zakresow-i-rodzajow-swadczen
- www.gis.gov.pl/

